

VOORLOPIG VERSLAG VAN ENKELE RASSENPROEFVELDEN MET
GRASSEN EN VOEDERGEWASSEN OP ZOUTE GRONDEN
TE ZEVENBERGEN AANGELEGD IN 1953 *

In het voorjaar van 1953 werden in overleg met de Rijkslandbouwoon-
sulent te Zevenbergen de volgende proefvelden aangelegd op het met zout
water geïnundeerd geweest zijnde bedrijf van de heer J. Zijlmans te Zeven-
bergen.

- A. Beweidingsproefveld met rassen en typen van Engels raaigras, beemdlang-
bloem, timothee, kropaar en Italiaans raaigras.
- B. Observatieproefveld met rassen van verschillende gras- en klaversoorten.
- C. Proefveld voor de bewaarbaarheid der voederbietenrassen.
- D. Observatieproefveld met rassen van enkele andere voedergewassen.

Hieronder volgt een kort verslag over het eerste jaar van elk der
proefvelden. Vooral t.a.v. de rasverschillen dient in aanmerking te worden
genomen, dat de resultaten ontleend zijn aan slechts één proefveld.

A. BEWEIDINGSPROEFVELD EN B. OBSERVATIEPROEFVELD MET GRASSEN EN KLAVERS

ALGEMENE GEGEVENS

Voor het beweidingsproefveld en het observatieproefveld met grassen
en klavers was een perceel beschikbaar van 1.15 ha. Het middenste gedeelte
hiervan werd gebruikt voor het beweidingsproefveld en verdeeld in 11 banen
van 12 m breed en 66 m diep, waarop de verschillende objecten van het be-
weidingsproefveld werden aangelegd. De uiteinden van het perceel werden
bestemd voor het observatieproefveld.

Het perceel heeft gedurende 4 weken onder water gestaan; op 2 April
was het C cijfer over het gehele perceel 10.3, op 20 Mei 10, op 24 Aug.
9.8 en op 23 Nov. 3.8.

Op 25 Maart werd na een oppervlakkige grondbewerking breedwerpig
ingezaaid. Na het zaaien is gecambridged. Het zaai-bed was goed, doch de
grond werd naderhand door slagregens volkomen dichtgeslagen. (Gips was nog
niet beschikbaar).

Op 23 April werd 1500 kg gips gestrooid, half Oct. nogmaals 2000 kg.

* Deze proeven worden door het Instituut voor Rassenonderzoek van Landbouw-
gewassen, het Centraal Instituut voor Landbouwkundig Onderzoek en de
Commissie voor Rassenonderzoek ten behoeve van het Bedrijfschap voor
Zaai-zaad en Pootgoed voor Akker- en Weidebouw gezamenlijk genomen.

OBJECTEN

De hieronder vermelde objecten werden op de 11 banen van het beweidingsproefveld aangelegd. Elke baan werd onderverdeeld in 20 veldjes; waarop de rassen van de desbetreffende grassoort werden uitgezaaid in combinatie met Fries Groninger witte klaver. Op de dan nog resterende veldjes werd één derrasen uitgezaaid met verschillende klaverrassen of in mengsel met een of meer andere grassoorten. Deze mengsels werden zo gekozen, dat de desbetreffende grassoort onder normale omstandigheden het hoofbestanddeel zou vormen.

Overzicht van de op het beweidingsproefveld uitgezaaide objecten

Object	Aantal rassen in combinatie met witte klaver	Aantal rassen van witte en rode klaver met ras van de desbetreffende grassoort	Aantal mengsels met meer dan een grassoort en witte klaver
Italiaans raaigras	10	5	5
Engels raaigras weidetype	11	5	4
Engels raaigras hooitype	16	4	-
Engels raaigras hooien weidetype gemengd	15	5	-
Beemdlangbloem	11	3	6
Kropaar	8	6	6
Timothee	13	4	3

Op het observatieproefveld werden rijen of veldjes aangelegd met de rassen van Italiaans raaigras, Engels raaigras, beemdlangbloem, kropaar, timothee, struisgras, bosbeemdgras, ruwbeemdgras, veldbeemdgras, Frans raaigras, roodzwenkgras, rietzwenkgras, rode klaver, witte klaver, bastaardklaver en rolklaver.

OPKOMST DER SOORTEN IN HET VOORJAAR VAN 1953

De opkomst verliep in het algemeen zeer traag en het leek er geruime tijd op, dat de inzaai met uitzondering van het Italiaans raaigras een mislukking zou worden. Naderhand viel dit mee en zijn de grassen van enkele objecten nog goed opgekomen. Afgezien van de rasverschillen was de opkomst der soorten als volgt:

Italiaans raaigras - goed
 Engels raaigras - vrij goed
 Rietzwenkgras - matig
 Beemdlangbloem -- matig tot zeer matig
 Kropaar - slecht

Timothee	- zeer slecht	Rode klaver	- slecht - zeer slecht
Ruwbeemdgras	- " "	Witte klaver	- zeer slecht
Veldbeemdgras	- " "	Bastaardklaver	- zeer slecht
Frans raaigras	- " "	Rolklaver	- " "
Roodzwenkgras	- matig		
Struisgras	- zeer slecht		
Bosbeemdgras	- " "		

De opkomst bij de mengsels werd geheel bepaald door de opkomst van het hoofbestanddeel (eventueel de hoofbestanddelen).

OPKOMST DER RASSEN EN MENGSELS IN HET VOORJAAR VAN 1953*

1. Italiaans raaigras

Rasverschillen. De volgorde der rassen was als hieronder aangegeven:

Goed:	Italiaans raaigras C.B.
	Sceempter Italiaans raaigras
	Roskilde Italiaans raaigras
	Mommersteeg's Italiaans raaigras
Vrij goed:	Duits handelszaad
	H.I (Kruising Engels en It.raaigras van het S.v.I.)
	H.II(" " " " " " " " " ")
	Short Rotation
	Italiaans raaigras Samo - (in beproeving)
	Italiaans raaigras C.I.V. -(in beproeving)

Opkomst en gedrag der mengsels

Het gedrag van de mengsels van Italiaans raaigras met kropaar, met Engels raaigras weidetype, met beemdlangbloem hooitype en met timothee hooitype werd hoofdzakelijk bepaald door het Italiaans raaigras, aangezien dit bij de opkomst sterk overheerste of het enige bestanddeel bleek te zijn, zoals bijv. met kropaar en met timothee. De opkomst was in 't algemeen goed van bovengenoemde mengsels. Het mengsel TK₁ daarentegen met weinig Italiaans raaigras bleef iets achter.

2. Engels raaigras

a. Hooitype - Rasverschillen: Deze waren als volgt.

Goed:	Engels raaigras hooitype C.B. (maakte de beste indruk)
	Engels raaigras Stensballe II laat (in beproeving)
	Engels raaigras Stensballe vroeg (" ")
	Engels raaigras Lembke's spätling (" ")

* De kiemkracht van het gebruikte zaad was in het algemeen goed.

Vrij goed - matig:	Engels raaigras vroeg hooitype Barenza (in beproeving)
	Mommersteeg's Engels raaigras vroeg hooitype (in beproeving)
	Engels raaigras hooitype Barenza (laat hooitype)
	N.F.G. Deutsches Weidelgras (in beproeving)
	Hunsballe I Engels raaigras
	Ötofte II Engels raaigras (in beproeving)
	Pajbjerg I Engels raaigras
	Engels raaigras hooitype Z.W. (in beproeving)
	Inlands handelszaad
	Nw-Zeelands handelszaad
	Deens handelszaad
	Mommersteeg's Engels raaigras hooitype (laat hooitype)

b. Weidetype - Rasverschillen. De volgorde der rassen was als volgt:

Vrij goed - matig:	Sceempter Engels raaigras weidetype
	Engels raaigras weidetype Barenza
	Mommersteeg's Engels raaigras weidetype
	Engels raaigras weidetype Heidemij
	Engels raaigras weidetype Samo (in beproeving)
	Engels raaigras weidetype Heraf
	Engels raaigras weidetype C.B.
	Engels raaigras weidetype R.v.P. Melle (in beproeving)
	Engels raaigras laat weidetype v. Engelen (in beproeving)

Gedrag der mengsels: Ook hier werd het gedrag der mengsels bepaald door het hoofbestanddeel van het mengsel, in dit geval Engels raaigras. Het mengsel met 25 kg Engels raaigras w.t. + 2 kg Ital. raaigras maakte een goede indruk. MK1, BG1 en BG4 waren vrij goed tot matig.

3. Beemdlangbloem

- a. Weidetype - Rasverschillen. De drie rassen t.w. Mommersteeg's beemdlangbloem weidetype, Beemdlangbloem weidetype C.B. en Beemdlangbloem weidetype Barenza zijn zeer matig opgekomen.
- b. Hooitype - Rasverschillen. De opkomst van de rassen van het hooitype (Beemdlangbloem hooitype C.B., Sceempter beemdlangbloem, Ötofte I beemdlangbloem, Beemdlangbloem Pajbjerg I, Mommersteeg's beemdlangbloem, Hammenhög's Fepra en Deens handelszaad) was iets beter dan die van het weidetype, zonder noemenswaardige rasverschillen.

Gedrag der mengsels. Aangezien het hoofdbestanddeel der ingezaaide mengsels bestond uit beemdlangbloem, dat matig opkwam, waren alle veldjes hol.

12 kg beemdlangbloem + 8 kg timothee gaf een zeer hol gewas beemdlangbloem, zonder timothee.

12 kg beemdlangbloem + 5 kg Engels raaigras weidetype gaf een hol gewas, dat hoofdzakelijk bestond uit Engels raaigras.

25 kg beemdlangbloem + 2 kg Italiaans raaigras gaf een matig bestand van hoofdzakelijk Italiaans raaigras.

4. Kropaar en Timothee

De rassen van Kropaar zijn slecht opgekomen (Mommersteeg's Kropaar, Kropaar C.B., Kropaar Heidemij, Kropaar Barenza, Pasture type S 143, Hay S 37, Pasture hay S 26 en Deens handelszaad); die van timothee zeer slecht (Timothee Heidemij, Timothee weidetype Barenza, Timothee hooitype Barenza, Timothee Pajbjerg I, Sceempter timothee, Timothee laat hooitype C.I.V., Timothee Ötofte A II en Deens, Zweeds, Fins, Canadees en Amerikaans handelszaad).

De mengsels waarvan het hoofdbestanddeel bestond uit kropaar of uit timothee met als nevenbestanddeel Engels of Italiaans raaigras gaven een matig gewas, bestaande uit laatstgenoemde grassoorten.

De combinatie timothee of kropaar met beemdlangbloem gaf een zeer matig gewas beemdlangbloem. Timothee en kropaar gecombineerd kwam zeer slecht op.

5. Roodzwenkgras. Mommersteeg's roodzwenkgras, Golfrood roodzwenkgras en de in beproeving zijnde rassen Hammenhög's roodzwenkgras en Uitstoelend roodzwenkgras R.Z. (van Engelen) zijn vrij goed opgekomen. Roodzwenk Z.W., Gewoon Roodzwenk B.E. (van Engelen) en Sceempter Roodzwenk bleven bij eerstgenoemde rassen achter.
6. Struisgras, bosbeemdgras, schapengras, ruwbeemdgras, veldbeemdgras, Frans raaigras. De rassen van deze soorten zijn zeer slecht opgekomen.
7. Rietzwenkgras. Matig opgekomen.
8. Witte klaver, Zweedse klaver, rolklaver. Zeer slecht opgekomen, zonder rasverschillen.
9. Rode klaver. Zonder noemenswaardige rasverschillen slecht tot zeer slecht opgekomen.

ONTWIKKELING DER SOORTEN, RASSEN EN MENGSELS GEDURENDE DE ZOMER VAN 1953

De ontwikkeling en de dichtheid van stand der soorten en rassen werden vrijwel bepaald door de opkomst. In het algemeen was de ontwikkeling zeer traag en de stand zeer hol, mede in verband met het ontbreken van de witte klaver.

Duidelijk wordt het bovenstaande onderstreept door het feit dat pas op 10 Augustus de eerste snede werd gewonnen. Mede door enige onkruidontwikkeling is toen gemaaid, waarbij alleen het Italiaans raaigras een voor deze omstandigheden behoorlijke opbrengst gaf (2500 kg hooi per ha). De opbrengst van Engels raaigras was zeer matig (500 kg hooi per ha), die van beemdlanbloem zeer slecht (200 kg hooi per ha). Kropaar en timothee zijn eind Augustus overgezaaid met voornamelijk Italiaans en Engels raaigras en witte klaver.

Op 5 September zijn 3 pinken ingeschaard, die in totaal slechts 12 dagen op 7 banen hebben geweid (2 banen beemdlanbloem, 4 banen Engels raaigras en 1 baan Italiaans raaigras).

Nog opgemerkt zij, dat in de herfst beemdlanbloem en Engels raaigras weidetype ernstig door roest werden aangetast. Ook Engels raaigras hooitype, zij het in minder ernstige mate, werd aangetast. Italiaans raaigras werd iets aangetast.

Bovenstaand resultaat kan dus wel zeer pover worden genoemd. Met in achtneming hiervan kan het volgende over de soorten opgemerkt worden. Italiaans raaigras. Reeds werd vermeld dat ^{de} opkomst vlugger en ook beter verliep dan van de andere grassoorten. Het gewas is matig bladrijk gebleven.

Engels raaigras. Kwam veel later tot ontwikkeling dan Italiaans raaigras, doch toen het aan de groei was gekomen ontwikkelde het hooitype zich tot een vrij bladrijk gewas. Het weidetype was in verhouding hiermee iets minder ontwikkeld, doch bladrijker.

Beemdlanbloem. Zeer matige ontwikkeling.

Kropaar en timothee. Zoals reeds opgemerkt waren deze grassen vrijwel niet opgekomen en zijn de banen overgezaaid.

Struisgras, bosbeemdgras, schapengras, ruwbeemdgras, Frans raaigras. Zeer slecht ontwikkeld.

Rietzwenkgras. Goede ontwikkeling.

Roodzwenkgras. Vrij goede ontwikkeling.

Witte klaver, bastaardklaver, rolklaver. Zeer slechte ontwikkeling.

Rode klaver. Slechte - zeer slechte ontwikkeling.

RESULTATEN VAN DE UITZAAI IN AUGUSTUS

Het C cijfer was op 24 Augustus nog 9.8, doch op 23 Nov. reeds 3.8.

Eind Augustus werden 4 banen, alsmede enkele veldjes opnieuw ingezaaid met de volgende grassen: Italiaans raaigras, Engels raaigras weidetype, Engels raaigras hooi- en weidetype gemengd, kropaar, timothee en beemdlanbloem, alle in combinatie met Fries Groninger witte klaver.

De resultaten van deze nazomerinzaai volgen hieronder.

Italiaans raaigras. Zeer goed opgekomen.

Engels raaigras. Zowel Engels raaigras weidetype als hooi- en weidetype gemengd zijn zeer goed opgekomen.

Timothee(late en vroege). Vrij goed opgekomen.

Beemdlanbloem. Matige tot vrij goede opkomst, in 't algemeen iets beter dan bij de voorjaarsinzaai.

Kropaar. Matig opgekomen.

Witte klaver. Matig opgekomen.

Zoals reeds werd vermeld zijn kropaar, timothee en witte klaver bij de voorjaarsinzaai vrijwel niet opgekomen.

GEDRAG DER SOORTEN, RASSEN EN MENGSELS GEDURENDE DE HERFST EN DE WINTER

Opmerkelijk is dat de soorten die in het voorjaar op het observatieveld werden gezaaid en waarvan de opkomst in de voorzomer slecht tot zeer slecht bleek te zijn, toch alle in de herfst nog wel geleidelijk opgekomen zijn. Dit geldt echter alleen voor zaai in monocultuur, dus de rijenzaai van timothee, kropaar, roodzwenkgras, struisgras, bosbeemdgras, ruwbeemdgras, veldbeemdgras, Frans raaigras en rode, witte en bastaardklaver. Van roodzwenkgras, kropaar, timothee, rode- en bastaardklaver was de opkomst vrij goed; matig van witte klaver, struisgras, bosbeemdgras, ruwbeemdgras, veldbeemdgras en Frans raaigras. Alleen rolklaver is ook in de herfst niet meer opgekomen.

Op het beweidingsproefveld waar ook nog timothee, kropaar, ruwbeemdgras, veldbeemdgras en roodzwenkgras in combinatie met Italiaans raaigras en/of Engels raaigras en beemdlanbloem werden uitgezaaid, bleken deze ook in de herfst in het algemeen niet of sporadisch te zijn opgekomen. Deze opkomst was nog enigszins afhankelijk van de combinatie: Op de banen waar beemdlanbloem als hoofdbestanddeel fungeerde met timothee als nevenbestanddeel bleek de timothee in de herfst nog zeer matig te zijn opgekomen.

In combinatie met Engels- en Italiaans raaigras kwam timothee evenwel slechts sporadisch of niet op. Dit was eveneens het geval met kropaar in combinatie met Italiaans raaigras als hoofdbestanddeel en met ruwbeemdgras, veldbeemdgras en struisgras in combinatie met Engels raaigras. Van roodzwenkgras in combinatie met Engels raaigras kwam alleen Golf-rood roodzwenkgras enigermate op.

UITWINTERING

De schade, die door de winter is veroorzaakt is thans nog niet duidelijk te overzien.

Op dit tijdstip (begin Maart 1954) kunnen de volgende voorlopige resultaten worden vermeld:

Italiaans raaigras. De schade aan het in het voorjaar gezaaide gedeelte lijkt vrij groot te zijn. Tussen de Nederlandse en Deense selecties lijkt weinig verschil te bestaan. Het Nw-Zeelandse Short Rotation maakt een zeer slechte indruk. De Nederlandse kruisingen tussen Engels- en Italiaans raaigras (H I en H II) bleken belangrijk beter tegen de vorst bestand te zijn.

Het mengsel, waarin naast 12 kg Italiaans raaigras 8 kg Engels raaigras was opgenomen, gaf vrijwel hetzelfde beeld als de veldjes met alleen Italiaans raaigras. Hier had het Engels raaigras meer geleden dan Engels raaigras zonder Italiaans raaigras.

Het Italiaans raaigras dat in de nazomer was gezaaid leek beter door de winter te zijn gekomen dan het in 't voorjaar gezaaide; dit in tegenstelling met wat onder normale omstandigheden pleegt voor te komen. Engels raaigras. Hoewel niet zo erg als bij Italiaans raaigras is ook bij het in het voorjaar gezaaide Engels raaigras enige schade ontstaan. Bij Engels raaigras hooitype nog iets meer dan bij het weidetype. De rasverschillen zullen later in het voorjaar wel duidelijker blijken dan nu, doch bij het hooitype maakten Inlands handelszaad en Nw-Zeelands handelszaad de slechtste indruk. Ook het Deens handelszaad was wat minder dan de selecties. De veldjes waarin Engels raaigras gemengd met één of meer andere grassoorten en witte klaver was uitgezaaid, onderscheidden zich weinig van de veldjes met de rassen van Engels raaigras en witte klaver. Een uitzondering hierop vormde de combinatie 25 kg Engels- en 2 kg Italiaans raaigras. Hier lijkt ook het Engels raaigras meer te hebben geleden dan in de veldjes met alleen Engels raaigras.

Evenals dat bij Italiaans raaigras het geval was, lijkt ook de nazomerinzaai van Engels raaigras minder schade te hebben dan de voorjaarsinzaai.

Beemdlangbloem. Heeft wel een tamelijk dorre kleur doch lijkt verder betrekkelijk weinig te hebben geleden. De in de nazomer ingezaaide beemdlangbloem was iets groener. Het mengsel met 2 kg Italiaans raaigras maakte de indruk meer te hebben geleden dan de veldjes met alleen beemdlangbloem.

Rode klaver. De in de herfst nog opgekomen rode klaver lijkt ernstige winterschade te hebben.

Bij de overige soorten lijkt de winterschade gering.

C. PROEFVELD VOOR DE BEWAARBAARHEID DER VOEDERBIETENRASSEN

Eind Maart werd een bietenproefveld aangelegd op een perceel van + 11 are. Er werden in totaal 106 rassen beproefd, die in tweevoud werden uitgezaaid. De eerste herhaling werd aangelegd op een baan waarvan het C-cijfer 7.9 was, de tweede op een baan met een C-cijfer van 10.3.

De bieten hebben zich op beide banen tot een goed gewas ontwikkeld en gaven een goede opbrengst.

Bij het C-cijfer 10.3 was de opbrengst even hoog als bij het C-cijfer 7.9. De groenkragen met hoog drogestofgehalte brachten bijv. gemiddeld 85000 kg op met een gemiddeld drogestofgehalte van 16%. De rassen van de hooggehaltige groenkragen en van de Voedersuikerbieten brachten het meeste op. Het verschil met de rassen van de andere typen (hooggehaltige rosekragen, laaggehaltige rosekragen, Barresbieten, laaggehaltige groenkragen, Stompvoeten, Lange gele, Lange rode, Golden Tankard, Yellow Globe, Red Intermediate, Yellow Intermediate, Gele Vauriao) was in het algemeen groter dan onder normale omstandigheden.

De kuilproef is nog niet afgesloten doch bij opening van de eerste kuil (8-1-1954) bleek, dat de bewaarbaarheid van de bieten beter was dan verwacht werd. Tevens bleek dat de normale verschillen in bewaarbaarheid tussen de rassen niet beïnvloed werden door het zout in de grond.

D. OBSERVATIEPROEFVELD MET RASSEN VAN ENKELE VOEDERGEWASSEN

Dit proefveld had als C-cijfer 10.3. De rassen van de volgende gewassen werden orienterend uitgezaaid; Lucerne, Westerwolds raaigras, Zomerkoolzaad, Gele Mosterd, Cichorei, Wortelen, Voederwikken, Reuzenhoningklaver, Hopperupsklaver.

De resultaten waren als volgt:

Lucerne. Matig tot zeer matig opgekomen. Het gewas heeft zich ijl en zeer matig ontwikkeld. Er waren geen belangrijke rasverschillen in opkomst en ontwikkeling. De winterschade lijkt bij de meeste rassen vrij gering.

Westerwolds raaigras. Het zaad is goed opgekomen. Beproefd werden Mommersteeg's Westerwolds raaigras, Sceempter Westerwolds raaigras, Westerwolds raaigras C.B., Westerwolds raaigras Barenza en het landras. De selecties gaven de normale rasverschillen te zien en ontwikkelden zich tot een vrij goed gewas. De groei van het landras was aanmerkelijk slechter. Na de eerste keer maaien was het landras vrijwel verdwenen.

Zomerkoolzaad. Als enige ras werd Liho zomerkoolzaad beproefd. Het zaad is goed opgekomen en het gewas maakte een vrij goede indruk.

Gele Mosterd. Gaf een slechte opkomst en is niet tot ontwikkeling gekomen.

Cichorei - Wortelen. Hebben nog behoorlijke gewassen gegeven.

Voederwikken. Alle rassen (Negro, Ceres, Italiaanse, Siciliaanse en het landras) hebben vrijwel niets opgebracht.

Hopperupklaver, Reuzenhoningklaver. Zeer slechte opkomst en niet tot ontwikkeling gekomen.

SAMENVATTING

I. Grassen en klavers

Op 25 Maart 1953 is bij de heer J.A. Zijlmans te Zevenbergen op een perceel dat 4 weken geïnuundeerd is geweest, een grassenproefveld ingezaaid, gedeeltelijk voor beweiding van verschillende mengsels, gedeeltelijk voor observatie van grassen en klavers in monocultuur.

Het C-cijfer was als volgt: Per 2/4 - 10.3
2/5 - 10
24/8 - 9.8
23/11 - 3.8

Het aanvankelijk goede zaaibed werd kort na het zaaien volkomen dichtgeslagen door een slagregen.

Bij deze ongunstige omstandigheden was de gemiddelde opkomst der verschillende soorten als volgt:

<u>Goed - vrij goed</u>	<u>Matig</u>	<u>Slecht - zeer slecht</u>
Italiaans raaigras	Roodzwenkgras	Kropaar
Engels raaigras	Beemdlangbloem	Timothee
Westerwolds raaigras	Rietzwenkgras	Struisgras
		Bosbeemdgras
		Ruwbeemdgras
		Veldbeemdgras
		Frans raaigras
		Rode klaver
		Witte klaver
		Bastaardklaver
		Rolklaver

De rasverschillen zijn aangegeven op blz. 3 e.v. Vooral t.a.v. deze verschillen zij in aanmerking genomen, dat het hier resultaten betreft van slechts één proefveld.

De ontwikkeling gedurende de zomer werd grotendeels bepaald door de opkomst. In het algemeen was de groei zeer slecht en ijl, zodat het geheel voor het eerste jaar eigenlijk een misgewas genoemd kan worden. Pas in de nazomer is één keer ^{gehooïd} daarna één keer beweïd met 3 pinken gedurende enkele dagen.

De "opbrengsten" zijn vermeld op p.6 en waren alleen voor de mengsels met Italiaans raaigras, Engels raaigras en Beemdlangbloem als hoofdbestanddeel noemenswaardig, hoewel nog zeer laag.

De banen met timothee en kropaar als hoofdbestanddeel zijn eind Augustus overgezaaid met Italiaans raaigras(2 banen) en Engels raaigras(2 banen), beide gemengd met witte klaver.

Op enkele kleinere veldjes zijn voor oriëntering weer enkele rassen van beemdlangbloem, timothee en kropaar uitgezaaid. De opkomst van Italiaans raaigras en Engels raaigras hooi- en weidetype bij deze nazomerinzaai was zeer goed. De rassen van timothee gaven een vrij goede-, van beemdlangbloem een matige tot vrij goede-, van kropaar en witte klaver een matige opkomst. De opkomst was dus van alle grassen veel beter dan bij de voorjaarszaai.

Zoals reeds opgemerkt zijn verschillende grassen en klavers in het voorjaar slecht opgekomen. Merkwaardig was dat deze voorjaarszaai op het observatieproefveld in de herfst geleidelijk te voorschijn kwam en tenslotte de volgende opkomst gaf:

Roodzwenkgras, kropaar, timothee, rode- en bastaardklaver vrij goed, witte klaver, struisgras, bosbeemdgras, ruwbeemdgras, veldbeemdgras en Frans raaigras matig.

Van kropaar, timothee, ruwbeemdgras, veldbeemdgras, die op het beweidingsproefveld uitgezaaid waren in mengsels met Italiaans en/of Engels raaigras als hoofdbestanddeel(voorjaarszaai) was evenwel nog niets of vrijwel niets te bespeuren evenmin als van de witte klaver gezaaid in mengsel met Engels raaigras en/of Italiaans raaigras. Timothee gezaaid in combinatie met Beemdlangbloem gaf nog een zeer matige opkomst.

De winter had, voorzover thans(begin Maart 1954) reeds beoordeeld kan worden, belangrijke schade toegebracht aan alle rassen van Italiaans raaigras, Short Rotation en aan enkele minder wintervaste rassen van Engels raaigras. De uitzaai in de nazomer had minder geleden dan de voorjaarsuitzaai, dit dus in afwijking met de normale gang van zaken. De weidetypen van Engels raaigras leken beter dan de hooitypen.

Indien de omstandigheden zo slecht zijn als op dit proefveld verdient het o.i. overweging eerst een éénjarige of tweejarige kunstweide aan te leggen met mengsels van Westerwolds raaigras, Italiaans raaigras en/of Engels raaigras(EK₂, EK₃, HK₃, HK₄ of TK₂) en pas na de ontziltling over te gaan tot de aanleg van blijvend grasland of meerjarige kunstweiden.

II. Voedergewassen

Voederbieten. Deze hebben een goede opbrengst gegeven (bijv. hooggehaltige groenkragen + 85000 kg per ha met een gem. drogestofgehalte van 16%).

De beste drogestofopbrengst gaven de rassen van de groenkragen met hooggehalte en van de Voedersuikerbieten (verschillen met overige typen groter dan normaal).

Bij een eerste opening van de bewaar kuil is niet gebleken dat de normale bewaarbaarheidsverschillen tussen de rassen door het zout in de grond beïnvloed zijn. In het algemeen was de bewaarbaarheid beter dan verwacht werd.

De lucernerassen gaven alle een matige opkomst en leverden een zeer matige opbrengst in het eerste jaar (voorjaarszaai zonder dekvruucht).

Westerwolds raaigras. De selecties waren alle goed en hadden een goede nagroei, het landras was zeer matig en vrijwel zonder nagroei.

Liho zomerkoolzaad was goed en zou evenals Westerwolds raaigras in aanmerking kunnen komen voor stoppelgewas op geïnundeerde gronden.

Gele Mosterd. Vrijwel mislukt.

Cichorei en Wortelen gaven behoorlijke gewassen.

Hopperupklaver, Reuzenhoningklaver en Voederwikken zijn vrijwel mislukt.

Wageningen, 16 Maart 1954.